

‘We doen graag mee, maar niet voor de Bühne.’

Onderzoek naar óf en hóe jongeren betrokken willen zijn bij grootschalige coöperatieve duurzame energieprojecten.

Bij dit rapport horen een beknopte brochure en een apart op te vragen deelrapportages. Dit rapport is inhoudelijk tot stand gebracht door *projectteam Jongerenparticipatie* binnen de EigenWijkse Energiecoöperatie (EWEC), Wijk bij Duurstede, in opdracht van Provincie Utrecht.

Maart 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Introductie EWEC op bestuurlijke wens jongeren te betrekken.....	3
Leeswijzer	4
Jongeren betrekken: inclusieve participatiemodellen.....	5
Jongeren tussen de 18 en de 30 jaar over de financiële participatiemogelijkheden.....	6
Jongeren over de concept-inclusiviteitsideeën	7
Hoe kunnen we jongeren benaderen voor een participatieaanbod?	8
Lokale projectplannen ophalen vanuit middelbare school-leerlingen (12-18 jaar) i.s.m. omgevingsfonds en omwonenden	9
Het idee in het kort.....	9
Advies van jongeren van 18-30 jaar over het idee	9
Advies van jongeren van 12-18 jaar over het idee	9
Wat vinden jongeren van 12-18 jaar belangrijk bij het besteden van deze gelden	10
Te betrekken partijen en diens rollen	10
Ten slotte nog even dit:	10
Flexibel laag instapmodel voor jongeren tussen de 18 en de 30 jaar	11
De wensen van de jongeren: maak deelnemen makkelijk en flexibel	11
De bijbehorende noden voor de energievoöperatie	12
Pilot draaien en van leren.....	13
1. Doel van de pilot	13
2. Het aanbod aan jongeren.....	13
3. Het product – juridische structuur	14
4. Voorschieten en garantstaan: welke garanties biedt EWEC de partij en wie gaan we hiervoor vragen?	14
5. Van wens (jongeren) naar mogelijkheden (coöperatie).....	14
6. Pilot – geen uitrol	16
Geleerde lessen	17
Doorkijkje naar regionaal groeimodel	18
Dankwoord	19

Introductie EWEC op bestuurlijke wens jongeren te betrekken

Beste lezer,

Hartelijk dank voor je interesse in deze brochure. Dat betekent dat je, net als wij, nadenkt over hoe we de energietransitie écht inclusief kunnen maken.

Bij de EigenWijkse Energiecoöperatie (EWEC) werken we met hart en ziel aan lokaal eigendom en een duurzame toekomst. Maar voor wie doen we dit eigenlijk? Die vraag stelden we onszelf toen we merkten dat onze ledenwerving en communicatie vooral gericht waren op mensen zoals wij: betrokken burgers, maar grotendeels halve en hele senioren. De jongere generatie, voor wie we dit werk in feite doen, bereikte we nauwelijks. Hun leefwereld verschilt fundamenteel van die van ons. Waar wij een papieren krant lezen, scannen zij een QR-code. Waar wij een algemene ledenvergadering houden, ontmoeten zij elkaar op festivals. Dat besef leidde tot de kernvraag van dit onderzoek:

Hoe kunnen wij als energiecoöperatie de jongere generatie (meer) betrekken?

In opdracht van de provincie Utrecht zijn we dit gaan onderzoeken. We hebben in samenwerking met jongeren in de brede leeftijd van 12-40 jaar gezocht naar communicatievormen die wél werken en ontdekt hoe jongeren participatie in zonneparken zien. We kwamen erachter dat zij zeker willen meedoen, mits het aanbod aansluit bij hun verwachtingen en mogelijkheden: flexibel inleggen, korte looptijden en een digitale omgeving, zoals een app. We ontdekten ook hoe en waar we jongeren kunnen bereiken: naast social media ook via sportclubs, verenigingen en bushokjes.

Hoewel we deze communicatieve inzichten in handen hebben, konden we de test in de praktijk nog niet uitvoeren. We liepen vast op organisatorische en juridische structuren, die niet zomaar aan te passen zijn. Hierdoor konden we de jongerenparticipaties die we voor zonnepark Wijkerbroek hadden gereserveerd, uiteindelijk niet uitgeven. Een belangrijke les: om jongerenparticipatie succesvol te laten zijn, moet je het direct meenemen in de opzet van een nieuw project, in plaats van het achteraf toe te voegen.

Dit onderzoek heeft ons veel geleerd, en we staan nu klaar om deze inzichten in een volgend project toe te passen. We gaan verder in gesprek met de provincie, Energie van Utrecht, EnergieSamen en andere organisaties om te zorgen dat de juiste voorwaarden worden gecreëerd voor opschaling. En natuurlijk delen we onze lessen met andere coöperaties, zodat ook zij kunnen bouwen aan een energietransitie waarin jongeren écht een rol krijgen.

Laten we samen werken aan een toekomst die voor iedereen toegankelijk is.

Dieter de Vroomen
Voorzitter EigenWijkse Energie Coöperatie

Leeswijzer

Jongeren betrekken | in projecten in lokaal eigendom ontstaat er financiële ruimte om aan aanboddifferentiatie te doen. EWEC wil een bredere doelgroep aantrekken, startende met het betrekken van jongeren. Er wordt een onderzoeksfocus gekozen en vervolgens komen best practices aan bod. Welke inclusiviteitsmodellen zien we al in Nederland, en, bereikt dit aanbod al jongeren? EWEC heeft ook eigen onderzoek verricht onder jongeren. Er is onderzocht óf en hoe jongeren willen participeren, en hoe zij zich laten bereiken voor een participatieaanbod. Duidelijk wordt dat zij graag participeren in coöperatieve lokale zonneparken, maar dat het gemiddelde huidige aanbod ver afsteekt van hun wensen en verwachtingen.

Inclusiviteitsmodellen voor jongeren | uit de resultaten van onze onderzoeken destilleren wij vier potentieel interessante inclusiviteitsmodellen voor jongeren. Deze ideeën zijn opnieuw voorgelegd aan, en gefinetuned met onze jongeren. Er blijven twee kansrijke modellen overeind. Eén van de modellen betreft een ideeënwedstrijd met jongeren uit het voortgezet onderwijs. Het opgerichte lokale omgevingsfonds stelt budget beschikbaar voor de uitvoering. Een ander model biedt jongeren een zeer flexibele wijze van financieel participeren in een zonnepark.

Experimenteren en leren van onze pilot | EWEC heeft in Zonnepark Wijkerbroek (waarin zij een lokaal eigendomsaandeel heeft van 6%) 10 participaties gereserveerd voor jongeren. Deze participaties hebben de basis gevormd voor een in te richten praktijkmodel dat recht doet aan de wensen en verwachtingen van jongeren, en dat tevens juridisch en organisatorisch haalbaar is. De intentie was om dit model te testen en daarna in de praktijk te brengen. Dit bleek echter ingewikkelder dan gedacht. Wel ligt er nu een goede basis voor nieuwe participatieprojecten, waarbij vanaf de start een aanbod aan jongeren meegenomen kan worden. De geleerde lessen zijn onderdeel van deze brochure, die regionaal verspreid zal worden onder energievoöperaties.

Jongeren betrekken: inclusieve participatiemodellen

In dit onderzoek is focus aangebracht op de tot nu toe sterk ondervertegenwoordigde doelgroep **jongeren**. We richten ons op het ontwerp van een **financiële participatie**, die aantrekkelijk en betaalbaar is, en de doelgroep bereikt. Daarbij is gewerkt aan het ontwerp van een **actieve participatie**. Hiermee bedoelen we een *zelfverkozen* participatie (uiteraard kunnen energiecoöperaties ook werken aan een *indirecte* participatie, bijvoorbeeld door baten via een omgevingsfonds aan collectieve doelen te spenderen die iedereen lokaal ten goede komen).

Ter inspiratie voor het ontwerp van een inclusief participatiemodel voor jongeren is deskresearch verricht naar welke inclusieve, financiële participatieaanbiedingen er zoal in Nederland bestaan. Analyse van zeven projecten biedt twee aanvullingen op het reguliere aanbod. Het aanbod richt zich op vier nieuwe doelgroepen.

Zonnepark	Financieel model	Doelgroepen
1. Zonnepark de Grift	Lage instap	Smalle beurs Minderjarigen
2. Zonnepark Zonnestroom	Solidariteit	Minima
3. Zonnecarport Zuidhorn	Solidariteit	Minima
4. Zonnedak en -weide Meikade	Lage instap Solidariteit	Smalle beurs Minima
5. Zonnweide Assen West (GOED)	Lage instap Solidariteit	Smalle beurs Minima Minderjarigen Jongeren
6. Uitbreiding zonnepark De Groene Weuste	Solidariteit (passief)	Minderjarigen
7. Wijkerbroek	Solidariteit (passief)	Minderjarigen

Let op: De lijst zonneparken is mogelijk niet volledig. Het bestuderen van 106 coöperatieve zonneweides (volgens de Lokale Energiemonitor '23) valt buiten de reikwijdte van deze studie.

- **Het lage instapmodel** verlaagt de participatie- en contributiekosten, waardoor het aanbod toegankelijker wordt voor een bredere doelgroep. Bij drie zonneparken liggen de kosten voor participatie tussen de € 50 en € 100, met een jaarlijkse rente van ongeveer 4%. De opbrengst per participatie is echter beperkt, wat de vraag oproept of dit model daadwerkelijk nieuwe investeerders aantrekt. Het is overigens wenselijk om op korte termijn andere termen te gaan hanteren in de coöperatieve sector. 'laag', 'smalle beurs' en 'minima' geven helder weer waar we het over hebben, maar zijn behoorlijk stigmatiserend en kunnen op zichzelf al een reden zijn om participatie uit te sluiten omdat men zich er niet mee geassocieerd wil zien.
- **Het solidariteitsmodel** reduceert de participatiekosten naar nihil, waardoor het aanbod toegankelijk wordt voor minimahuishoudens die anders niet kunnen investeren in lokale opwekprojecten. Vier zonneparken bieden kosteloze participatie aan deze doelgroep, met jaarlijkse opbrengsten tussen de € 60 en € 120. Er zijn verschillen in de vereisten, zoals een mogelijke verplichte overstap van energieleverancier. Deelname is financieel aantrekkelijk, maar alleen beschikbaar voor huishoudens met een beperkt inkomen.

- **Het solidariteitsmodel (passief)** maakt het mogelijk voor bestaande leden om participaties op naam van hun kinderen of kleinkinderen te zetten, wat kosteloze deelname aan twee zonneparken mogelijk maakt. Deze kosteloosheid kan worden gezien als een variant van het solidariteitsmodel, of als een lichte aanpassing van een regulier aanbod. Het biedt een eenvoudige manier voor de coöperatie om extra geld bij leden te werven. Hoewel het model communicatief goed werkt, bevordert het slechts beperkt de inclusiviteit, omdat het *geen actieve* participatie van kinderen zelf vereist (een actieve participatie is wel mogelijk via wettelijke vertegenwoordiging).

De reden dat we smalle beurs en minima apart benoemen is zowel het doelgroepenbereik (iemand van de minimadoelgroep heeft per definitie een smalle beurs, maar iemand met een smalle beurs behoort niet per definitie bij de minimadoelgroep), als het verschil in het gevonden *aanbod* (wel/geen eigen inleg).

De modellen zijn maar beperkt in staat om jongeren te betrekken en hierover ontstaat geen compleet beeld, aangezien leeftijd geen informatie is die doorgaans wordt opgenomen bij aanmelding. Vanwege dit incomplete participatiebeeld, en mogelijk slechts marginaal interessante aanbod, heeft EWEK besloten om niet iets vóór de doelgroep te ontwerpen maar mét hen. Om vervolgens van daaruit een inclusiviteitsmodel te bouwen op basis van hun wensen. Hiervoor is met verschillende groepen jongeren gesproken, in de leeftijdscategorie 12-18, 18-30 en 30-45. De voornaamste focus van dit project ligt bij jongeren in de leeftijdscategorie 18-30 (de deelonderzoeksrapporten zijn beschikbaar en op te vragen)

We hebben in een vroeg stadium contact gelegd met JONG Regio U-16. JONG Regio zorgt ervoor dat de stem van jongeren wordt gehoord in de RES-gesprekken. In U-16 zijn twee jongeren-vertegenwoordigers: Pieter en Inge. Zij hebben met iedere stap van dit proces meegelezen en meegedacht.

Jongeren tussen de 18 en de 30 jaar over de financiële participatiemogelijkheden

Genoemde resultaten slaan op de respondenten van dit onderzoek, en geven een eerste schets waarop door anderen voortgebouwd kan worden.

1. Mee investeren en meeprofiten

63% van de jongeren zou best willen investeren in een lokale zonneweide om daar een rendement op te ontvangen. Nog eens 30% overweegt dit. De voorwaarden die aan de financiële participatie worden gesteld, vragen om veel meer flexibiliteit dan de gemiddelde energiecoöperatie nu biedt (lager instapbedrag, tussentijds opvorderbaar, flexibele inlegoptie).

2. Meeprofiten zonder eigen inleg

80% van de jongeren vindt het belangrijk dat er aandacht is voor mogelijkheden dat *iedereen* kan profiteren van de opbrengsten van een lokale zonneweide. Slechts 25% van de jongeren zou hiervoor zichzelf aanmerken. Het ontvangen van een korting op de energienota is wel een variant die veel jongeren zouden zien zitten (77%).

3. Collectief meeprofiten als omgeving zonder eigen inleg

50% van de jongeren vindt dat er sowieso een winstdeel naar een lokaal fonds voor collectieve doeleinden moet gaan en nog eens 40% is neutraal. Bijna 60% (ook onder jongeren die de komst niet nodig vinden), zou vervolgens graag meepraten over de bestemming van de gelden in zo'n lokaal fonds. Circa 1 op de 3 twijfelt, en slechts 1 op de 15 bedankt hiervoor. Op de vraag

welke aspecten bij mogelijke bestemmingen van belang zijn wordt het belang van lokaliteit het vaakst genoemd (bijna door 73%), daarna duurzaamheid (50%) en daarna sociale doelen (40%).

Jongeren over de concept-inclusiviteitsideeën

Na analyse van de enquêteresultaten zijn vier concepten voorgesteld aan jongeren. Jongeren reageerden op de ideeën en reageerden met hun mening en verbetervoorstellen.

- **Jongeren ontvangen een korting op de energienota (solidariteitsmodel)**
Idee: je investeert niet, je geeft je wel op, en je ontvangt ieder jaar een bedrag, ter compensatie van je stroomverbruik. Dit ontvang je van de coöperatie, niet van je energieleverancier.
Reactie: jongeren vinden het aanbod geschikt voor minimahuishoudens. Minimajongeren als doelgroep wordt sterk afgeraden vanwege de complexiteit. ‘Waarom zou je geld geven aan jongeren, zonder dat ze hier iets voor hoeven doen? Ik zou me bezwaard voelen’. “Je zou het kunnen koppelen aan een oproep voor vrijwilligerswerk. Maar als het slechts beschikbaar kan komen voor een selecte groep, welke jongeren wil je het dan aanbieden?”
- **Jongeren organiseren en/of besluiten mee over collectieve projecten (activatiemodel)**
Idee: een winstdeel van het zonnepark komt terecht in een omgevingsfonds. Er zijn twee varianten denkbaar: 1) jongeren beslissen mee over de batenverdeling via een stemronde op de website) en 2) jongeren dienen zelf ideeën in en ontvangen professionele ondersteuning bij de uitwerking ervan.
Reactie: dit zou een leuke exercitie op een middelbare school zijn, bijvoorbeeld als activiteit in de week van de duurzaamheid. “Je kunt ons daar zeker een rol bij geven, als vrijwilliger, in het begeleiden en enthousiasmeren van jongeren, maar onze doelgroep gaat geen plannen schrijven en zelf uitvoeren. Je kunt ons ook in een besluitpanel zetten of bij het helpen van jongeren voor het finetunen van hun plannen.” Ook een vrijwillige rol in de uitvoering zal een deel van onze doelgroep aanspreken.
- **Jongeren investeren mee in een lokale zonneweide op een flexibele wijze**
Idee: jongeren wensen een optie om op een veel meer flexibele wijze financieel in te kunnen stappen in een zonnepark. Een laag instapmodel komt beschikbaar, met flexibele inlegmogelijkheid en een mogelijkheid tot tussentijdse opvordering.
Reactie: “dit komt inderdaad overeen met onze wens, het zou een aantrekkelijk product zijn.” Hoe kleiner de participatie, hoe beter (dit zal meer mensen aanspreken) en zeker als je toch (flexibel) kunt bijsparen. Denk aan stappen van €5,00. Een looptijd van (maximaal) 5 jaar vast is acceptabel, daarna opvorderbaar. Belangrijk is dat jongeren niet zelf voor een overdracht hoeven te zorgen. Het product mag risico’s dragen. Lidmaatschap van de coöperatie is prima, mits kosteloos, maar wel met dezelfde rechten als ieder lid, dus ook stemrecht. “We willen niet voor de Bühne meedoen.”
- **Jongeren doneren aan een lokaal goed doel de lokale zonneweide verdubbelt deze**
Idee: misschien doneer je wel eens één of meerdere tientjes aan een lokaal goed doel. Als je dit via de zonneweide laat lopen, dan zal de zonneweide zorgen dat het goede doel naar keuze gedurende de looptijd een verdubbeling van jouw initiële donatie ontvangt.
Reactie: het idee van de verdubbelaar wordt als communicatief interessant beschouwd, maar in combinatie met ‘gedurende een looptijd van 30 jaar’, roept meer vragen dan enthousiasme

op. “Dat zal onze doelgroep te weinig aantrekken. Aan goede doelen geven doen we wel, maar vaak heel direct en concreet. Bijvoorbeeld bij een ramp”. Het idee dat ouderen doneren aan een volgende generatie of kinderen via een sponsorloop geld ophalen voor een lokaal doel zou beter passen.

Hoe kunnen we jongeren benaderen voor een participatieaanbod?

Wat vooral aanspreekt is het stukje ‘lokaal’ en ‘samen’ én het ‘teruggeven aan de gemeenschap’. Houdt het kort, helder, en met een duidelijke ‘call to action’. Ook heldere voorbeelden wordt gewaardeerd. Biedt een open, eerlijk verhaal. De boodschap grafisch interessant maken helpt ook.

• Middelen:

12-18 jaar	• Fysiek: sportclub, buurthuis, bibliotheek, aanspreken op straat - ‘jongeren willen heus wel een praatje maken’. • Online: Tiktok en Instagram
18-30 jaar	• Fysiek: bushokjes, studie, lokale sportclubs, lokale cafés, studentenvereniging. • Online: Instagram, WhatsApp, LinkedIn (minder vaak: youtube, mailings, facebook).
30-45 jaar	• Fysiek: iets te lezen (flyer in de brievenbus, lokale krantjes, borden langs de weg), aanspreken (op staat: nee, maar wél op bestaande evenementen of op een markt) en via-via werkt goed (mond-op-mond-reclame via sleutelfiguren, korte appberichten die je kunt doorsturen). • Online: liever niet - ‘Daar ben ik niet actief’, ‘dat zie ik niet voorbij komen’, ‘mails klik ik weg, je wordt al overspoeld’ en ‘LinkedIn gebruik ik alleen zakelijk’

- **Tip:** zoek ook naar samenwerkingsverbanden met organisaties die al bekend zijn met de doelgroep die je wilt betrekken voor een veel gerichtere en wijdere verspreiding van je boodschap. Zo valt te denken aan een samenwerking met hogescholen en universiteiten voor het betrekken van jongeren, of met organisaties die ook actief zijn op het gebied van duurzaamheid en zich op dezelfde doelgroep willen richten. Vele andere mogelijkheden zijn denkbaar.

Lokale projectplannen ophalen vanuit middelbare school-leerlingen (12-18 jaar) i.s.m. omgevingsfonds en omwonenden

Het onderliggende inclusiviteitsmodel is naar onze mening met recht een *inclusief* model te noemen, daar het meerdere generaties betreft, een democratisch proces kent, en alle scholieren gelijke kansen biedt. Het model is theoretisch uitgewerkt, aangevuld met adviezen van de jongeren die zijn gesproken. Hiervoor zijn zowel jongeren tussen de 12 en de 18 als jongeren tussen de 18 en de 30 geconsulteerd. Het model richt zicht op eerstgenoemde, en laatstgenoemde kan ondersteuning bieden in de begeleiding. Om het tot een succes te maken, zullen vele lokale partijen betrokken moeten worden. Dit kan het lokale draagvlak vergroten en het bewustzijn verhogen over hoe de voordelen van grootschalige energieprojecten, zoals zonneparken, ook lokaal kunnen terugvloeien.

Het idee in het kort

In veel gevallen gaat een deel van de opbrengst van zonneparken naar een omgevingsfonds, dat verantwoordelijk is voor de uitgaven aan lokale initiatieven. In Wijk bij Duurstede is dit **het Wijks Omgevingsfonds**. Jongeren van 12-18 jaar worden uitgenodigd om hun ideeën in te dienen, en via wedstrijdvorm worden er twee winnaars gekozen: een publieksprijs en een juryprijs. De winnende ideeën worden lokaal uitgevoerd onder (al dan niet vrijwillige) begeleiding.

Advies van jongeren van 18-30 jaar over het idee

Het inclusiviteitsmodel is ontstaan bij het analyseren van de enquêteresultaten. Daarna is het model besproken in een verdiepingsgesprek met jongeren tussen de 18 en de 30 jaar. Zij hebben het idee verder gebracht en geduid welke rol zij voor zichzelf zien weggelegd.

- **Selecteer 2 winnaars:** zo bewaak je non-discriminatie en inclusiviteit
- **Communiceer zo breed mogelijk:** maak er een jaarlijks feestje van
- **Koppel de schrijfpdracht aan een activiteit op de middelbare school:** bijvoorbeeld de week van de duurzaamheid
- **Rol voor jongeren van 18-30 jaar:** is die van begeleider voor de jongeren, jurylid, vrijwillige hulp bij uitvoering
- **Ga een structurele samenwerking aan met scholen**
- **Zorg voor uniformiteit voor kwaliteitsbewaking van de plannen:** formulier, budget, heldere voorbeelden

Advies van jongeren van 12-18 jaar over het idee

Daarna is het idee besproken in een groepsgesprek bij jongeren tussen de 12 en de 18 jaar. Ook zij hebben het idee aangescherpt, belangrijk, want zij zijn de doelgroep in dit model.

- **Zorg dat het niet suf is:** breng iets mee, zorg dat het interactief of creatief is, geef ook heldere voorbeelden
- **Zorg dat er kans is op uitvoering:** dan word je als jongere serieus genomen
- **Uitvoering door henzelf of door anderen:** mogen jongeren zelf verkiezen

Wat vinden jongeren van 12-18 jaar belangrijk bij het besteden van deze gelden

De eerste ideeën: een lokale hangplek, een tienerdisco, een talentenavond, georganiseerd door en voor jongeren. Ook het terughalen van zwemles in Wijk bij Duurstede. Bredere blik: wat zou je voor je omgeving willen? Het gezelliger maken van ouderenhuisen: een moestuin, meer sportgelegenheden, meer inzetten op community-gevoel.

Te betrekken partijen en diens rollen

Hoe meer partijen je kunt betrekken, hoe breder het gedragen wordt. Onderstaande partijen zijn een voorzet, de lijst kan zo lang worden als men wil.

Omgevingsfonds	- Budget beschikbaar stellen voor jaarlijks 2 winnaars - Faciliteren stemronde publieksprijs - Leveren 1 bestuurder voor juryprijs
Energiecoöperatie	- Contacten leggen met te betrekken partijen - Vrijwilligers zoeken voor uitvoering en begeleiding (deels jongeren) - Organisatie begeleiding en lessen op school (al dan niet samen met betrokken partijen) - Aanleveren noden vanuit betrokken organisaties
Voortgezet onderwijs	Een middelbare school kan faciliteren dat het idee ruimte krijgt op school. Idealiter wordt dit in een structurele vorm gegoten.
Winkelvereniging	Meedoen met het verspreiden van de ideeën van de jongeren. Denk aan het plakken van posters, zelfgemaakte flyers, sponsoring van een feestelijk moment etc.
Kranten & communicatiekanalen organisaties	Publiciteit aan de stemronde geven. Ook andersoortige organisaties kunnen helpen bij de verspreiding, met o.a. hun social media kanalen. Denk aan de gemeente, lokale welzijnsorganisaties, etc.
Vrijwilligers	- Jongeren begeleiden bij het maken van plannen - Jongeren helpen bij het werven van stemmen - Jongeren helpen bij de uitvoering van hun plannen
Jongeren	De deelnemende jongeren moeten natuurlijk enthousiast gemaakt worden voor het maken van plannen. Vergeet niet ze een actieve rol te geven. Wat zouden zij aangepast willen zien? Wat willen ze wel, wat niet, wat vinden ze spannend? Etc.

Ten slotte nog even dit:

Hoewel een omgevingsfonds natuurlijk al oog heeft voor de lokaliteit, en waarschijnlijk ook wel voor sociale, duurzame en mogelijk ook inclusieve elementen, ligt de meerwaarde van dit idee wat ons betreft in twee sporen. Enerzijds betreft het de jeugd. Hen letterlijk een stem geven, is nieuw, en nodig. Anderzijds, en waarschijnlijk daardoor, heeft het de potentie om de omgeving breed (meerdere generaties) te betrekken. Een omgevingsfonds heeft anders het risico dat de gelden naar de clubs gaan die de potjes altijd al wel weten te vinden. Daarmee wordt ook voorzien in een behoefte, echter de voorgestelde uitvoering geeft meer ruimte aan creativiteit, inclusiviteit en een brede lokale gedragenheid.

Flexibel laag instapmodel voor jongeren tussen de 18 en de 30 jaar

Dit concept is een variant van het bestaande lage instapmodel dat al werkt aan inclusie van een bredere doelgroep. De keuze van EWEC is specifiek gevallen op het bestaande ontwerp, specifiek voor jongeren verder te brengen binnen de experimenteerruimte zoals door de provincie Utrecht beschikbaar gesteld. Hoewel de wensenlijst vanuit de zijde vanuit jongeren zeer recht-toe-recht-aan is, zitten er bijzonder veel haken en ogen aan voor de coöperatiezijde. Daarom zijn er gedurende het proces een aantal randvoorwaarden opgesteld waar het uiteindelijke (pilot)ontwerp aan moet voldoen, namelijk: juridisch houdbaar, passend bij de wensen van jongeren, beperkte organisatorische en administratieve last, en opschaalbaar. Met de uitnodiging aan andere coöperaties en organisaties om mee te denken over dit idee, het te verbeteren, en samen voort te bouwen op de werkende onderdelen.

De wensen van de jongeren: maak deelnemen makkelijk en flexibel

6 op de 10 jongeren zou best willen investeren in een lokale zonneweide om daar een rendement op te ontvangen. Nog eens 3 op de 10 overweegt dit. Hoe lager je de instapmogelijkheid maakt, hoe meer jongeren je bedient. Een initieel bedrag investeren kan interessant zijn voor een jongere die op dat moment wat kan missen, maar het toevoegen van een de optie voor een maandelijks model met flexibele inleg (in hoogte aan te passen naar eigen wens) zou interessanter zijn. Het verplichten van een lidmaatschap is acceptabel, mits dit voor deze leeftijdscategorie kosteloos is. Kosten in rekening brengen is een drempel - uit het verdiepende gesprek met jongeren kwam naar voren dat lidmaatschapskosten als een 'valstrik' wordt ervaren. Bovendien staan de kosten niet in verhouding tot de financiële deelname bij deze doelgroep. Voor de coöperatie biedt het aanbieden van een kosteloos lidmaatschap een mooie kans om jongeren breder te betrekken. Hoe hoger het bedrag is waarvoor jongeren instappen, hoe belangrijker men het vindt dat het (eerder) opvorderbaar is. Bij de doelgroep hoef je niet te komen met een looptijd van 30 jaar. De looptijd van een zonnepark verandert daar natuurlijk niet mee, maar jongeren laten zich niet aanspreken voor zo'n lange duur. In ons adviespanel is aan de orde gekomen dat er wel begrip is voor enige vastheid, maar de maximale duur hiervoor is 5 jaar. Jongeren hebben te weinig zicht op hun toekomst, zo menen zij, om zich langer te committeren. Ook is het voor hen niet acceptabel om bij het uitstappen zelf op zoek te moeten gaan naar een vervanger voor de participaties. Het aanbod en de (maandelijkse) inlegmogelijkheid vindt men het liefst op een app (Peaks wordt als voorbeeld genoemd, de simpelheid hiervan kan voor de coöperatieve sector inspirerend zijn). Zo kom je meteen in een persoonlijke omgeving terecht. Het zou leuk zijn om de grootte van de deelname gekoppeld te zien aan leuke feitjes ('met jouw participatie kun je drie keer in de week een pizza in de oven gooien'). Deelnemen moet vooral flexibel en gemakkelijk zijn. Dezelfde financiële- en rendementsrisico's als bij een gewone participatie zijn acceptabel voor jongeren.

- **Bedrag: laag instapbedrag per participatie**
- **Inleg: flexibel in tijd en inleg**, niet enkel eenmalig maar bijvoorbeeld maandelijks een te verkiezen bedrag met de mogelijkheid om een maand over te slaan
- **Lidmaatschap: ja, maar kosteloos**
- **Looptijd: maximaal 5 jaar** is acceptabel voor jongeren, liever korter dan langer
- **Opvorderbaarheid: 5 jaar als maximale duur**, geen eigen vervanger moeten zoeken
- **Aanbod: via app**
- **Risico's: bijbehorende risico's zijn acceptabel**, jongeren snappen dat ze investeren in een financieel product.

De bijbehorende noden voor de energiecoöperatie

Zowel binnen het bestuur van EWEC als onder de leden (besproken op ALV) leeft een sterke wens om jongeren te betrekken bij de lokale zonneweides en de organisatie. Dit helpt bij het accepteren en aangaan van de uitdagingen die een dergelijk jongerenaanbod vraagt, want, het is gemakkelijker om het niet te doen. Er ontstaan vier grote uitdagingen die de coöperatie moet oplossen.

Het inclusiviteitsvoorstel kan overigens een onderdeel zijn van de onderhandelingen met de projectontwikkelaar, ook deze partij heeft belang bij een groot, inclusief draagvlak. Een dergelijk idee kan in de toekomst ruimte krijgen in de business case. Voor Zonneweide Wijkerbroek was dit een gepasseerd station.

- 1) De coöperatie heeft een bedrag nodig, van een bepaalde grootte, ter initiële inleg voor het verkrijgen van een aandeel lokaal eigendom voor het park. Met het bieden van de mogelijkheid voor een jongerenparticipatiemodel, heb je dit volledige bedrag niet aan de *voorzijde* beschikbaar, terwijl het er wel moet staan. 100% van de participaties moeten aan de voorzijde verkocht zijn. Ons idee is dat dáárná een aantal van deze participaties weer terug beschikbaar komen voor jongeren. Er is dus een *financier* nodig die reguliere participaties voorschiet met het doel om hier later jongerenparticipaties van te maken om jongeren te bedienen.
- 2) Daarnaast ontstaat er een complexiteit bij het aanbieden van eerder kunnen uitstappen. Het geld zit in de zonneweide, en is niet na 5 jaar al beschikbaar. De participaties kunnen niet zonder overname door een ander, uitgekeerd worden. Ons idee is dat de financier die de jongerenparticipaties heeft voorgesloten, ook tijdens de looptijd *garant* staat voor de participaties. Mocht de jongere uitstappen, dan wordt de voorschietende partij automatisch weer eigenaar (en de participatie rendeert dan ook bij deze eigenaar, totdat er weer een jongere beschikbaar komt).
- 3) Een derde probleem ontstaat vanwege het feit dat een participatie in lokaal eigendom na 5 jaar nog niet (of nauwelijks) gerendeerd heeft. Als je een jongere laat meedoen onder dezelfde voorwaarden als het reguliere aanbod, waar doet de jongere dan aan mee? Ofwel, ons idee is dat het een *aangepast product* moet worden. De energiecoöperatie kan de verwachte vergoeding vroegtijdig uitkeren (let op: binnen de kaders van de Wet Financieel toezicht). De financiële lasten behorende bij vroegtijdige uitkering moeten door de coöperatie gedragen (kunnen!) worden. Om deze oplossingen houdbaar te maken, kan het aantal jongerenparticipaties worden gemaximeerd.
- 4) Een vierde probleem ontstaat bij de organisatorische en administratieve uitvoering. Automatiseringsopties zijn momenteel niet voorhanden in het door energiecoöperaties veelgebruikte softwaresysteem Econobis. Dit vraagt om doorontwikkeling van Econobis, maar daar zijn aanzienlijke kosten mee gemoeid. Daarnaast is de uitdrukkelijke wens van jongeren om via een app flexibel in te kunnen leggen en zicht te hebben op hun inleg en participatie. Een professioneel ontwikkelde app met koppeling naar de financiële administratie kan hierin een oplossing bieden.

- **Complexiteiten aangaan:** vraagt om wil en daadkracht vanuit leden en bestuur
- Jongerenparticipatiemodel: vraagt om voorfinancier
- **Vroegtijdige uitstap:** vraagt om financiële ruimte om baten naar voren te halen
- **Uitstap zonder verkoop:** vraagt om garantstelling vanuit voorfinancier / fonds
- **Organisatorisch houdbaar:** vraagt om maximering jongerenaandeel
- **Jongerenparticipatie:** vraagt om een aangepast productontwerp (met eigen juridische en administratieve structuur)
- **Voorfinancier werven:** vraagt om een ideëel gemotiveerde partij, die aan een inclusieve energietransitie hecht, met genoeg risicoafdekking om interessant te zijn

Pilot draaien en van leren

Bovengenoemde uitdagingen kunnen naar meerdere smaken worden vormgegeven. Voor het draaien van een pilot binnen zonnepark Wijkerbroek van EWEC hebben we geprobeerd pragmatische routes te vinden. Een meer ideale route kan ontstaan als meerdere partijen zich aansluiten bij deze wens om jongeren te betrekken. Hieronder volgt een uitwerking van *deze pilot*. Later volgt een doorkijkje naar de wenselijke route. Waarbij we open staan voor verbetervoorstellen van eenieder!

De pilot is om meerdere redenen niet volledig tot uitrol gekomen. De voornaamste reden is de complexiteit van de koppeling van een *nieuw* jongerenproduct in een bestaand *lopend* project en de juridische aspecten die daarbij komen kijken. Wel heeft de pilot degelijk producten opgeleverd die inzetbaar zijn bij een volgend nieuw project. Hierop is nog wel doorontwikkeling nodig.

1. Doel van de pilot

Ervaringen opdoen met het ontwerp, en in de markt zetten van een aantrekkelijk financieel product voor jongeren, dat in staat is om jongeren te betrekken bij grootschalige, lokale, duurzame en coöperatieve energieprojecten, met het achterliggende doel om lokaal draagvlak te vergroten voor deze projecten, en met het doel de baten van deze projecten op een meer inclusieve wijze bij een breder deel van de lokale bevolking (meer specifiek jongeren) terecht te laten komen.

2. Het aanbod aan jongeren

Voor de inrichting van een aanbod voor jongeren als pilot met als uitgangspunt bestaande participaties in zonnepark Wijkerbroek zijn onderstaande uitgangspunten opgesteld en bekrachtigd door het bestuur van EWEC.

• Investering	Meedoen met initieel bedrag zelf te verkiezen tussen de €0 en de €500 - in staffels van €5 (1 coupure = €5).
• Flexibele inleg model	Maandelijks flexibel inleggen met een zelf te verkiezen bedrag tussen de €0 en de €500 - in staffels van €5 (1 coupure = €5). Maandelijks aan te passen, een keer overslaan kan.
• Lidmaatschap	Kosteloos.
• Looptijd	Je doet mee voor minimaal 5 jaar.
• Eerdere stop mogelijk	Je mag na 5 jaar kiezen om te stoppen, je hoeft niet zelf op zoek naar een vervanger (teruggeefrecht).
• Aanbod: via app	Nee, via EWEC-website.
• Risico's	Faillissement van het park Uitkoop participaties door EWEC (dit recht behoudt EWEC zich na 5 jaar).
• Rendement	Bij vroegtijdige uitstap na 5 jaar: een vergoeding gelijk aan de inleg vermeerderd met 4% rente per kalenderjaar en met aftrek van reeds uitgekeerde ontvangsten vanuit de participatie.

Daarnaast gelden de volgende randvoorwaarden: juridisch houdbaar, passend bij de wensen van jongeren, beperkte organisatorische en administratieve last, en opschaalbaar.

3. Het product – juridische structuur

Het product:

Jongeren krijgen het aanbod voor een jongerenparticipatie die is opgedeeld in coupures, met teruggeefrecht na 5 jaar deelname en een verwacht rendement bij gebruik maken van het teruggeefrecht.

De conceptovereenkomst inclusief voorwaarden voor coupures die binnen dit onderzoek is ontwikkeld voor een jongerenparticipatie in Zonnepark Wijkerbroek is beschikbaar en op te vragen (bij gebruik is deskundige juridische beoordeling van de geschiktheid van deze conceptovereenkomst voor de beoogde situatie nodig).

4. Voorschieten en garantstaan: welke garanties biedt EWEC de partij en wie gaan we hiervoor vragen?

EWEC heeft 10 participaties in zonnepark Wijkerbroek aangekocht en gereserveerd om beschikbaar te stellen als jongerenparticipatie. In dit geval is EWEC zelf voorfinancier van de participaties, van het mogelijk invoeren van het teruggeefrecht en van het uitkeren van een rentevergoeding (naar voren halen van nog te ontvangen baten). Gezien de omvang van deze pilot (10 participaties) is dit te overzien en voor te financieren. Bij opschaling wordt dit een uitdaging.

Binnen de pilot is onderzocht of het mogelijk is om bestaande deelnemers in zonnepark Wijkerbroek, met een reguliere participatie, garant te laten staan voor een jongerenparticipatie, als communicerende vaten. Dit is juridisch niet mogelijk. Dit komt omdat het eigendom op enig moment over gaat van de huidige deelnemer naar de jongere. Voor de tussenliggende periode moeten dan zekerheden ingebouwd worden voor het geval de huidige deelnemer overlijdt (erfrecht) en zodra het eigendom over is gegaan, is er geen koppeling meer met de huidige deelnemer. Een uitgebreidere juridische toelichting hierover is beschikbaar en op te vragen.

5. Van wens (jongeren) naar mogelijkheden (coöperatie)

Wens jongeren: Lage instap mogelijkheid

Model coöperatie: Door het opdelen van een participatie in stukjes (coupures) ontstaat de mogelijkheid om tegen een laag bedrag in te stappen. Dit is een juridisch ander aanbod met aparte voorwaarden (t.o.v. het reguliere participatieaanbod).

Aandachtspunten: Een laag instapmodel is niet iets nieuws, de differentiatie naar doelgroepen is niet gebruikelijk.

Wens: Flexibele inleg

Model coöperatie: Door het opdelen van een participatie in stukjes (coupures) ontstaat de mogelijkheid om met een flexibele, bijvoorbeeld maandelijkse, inleg 'toe te sparen'

naar een volledige participatie. Dit is een juridisch ander aanbod met aparte voorwaarden.

Aandachtspunten:

Administratieve last: het bijhouden van de flexibele inleg en de koppeling met de financiële administratie.

Tussenoplossing: Werken met een aparte Excel en (maandelijkse) betaalverzoeken, met een (half)jaarlijkse actualisatie in de financiële administratie.

Gewenste oplossing: op termijn is een app nodig om een reëlere landelijke uitrol mogelijk te maken.

Voorfinanciering: de participatie moet in zijn geheel worden voorgefinancierd gedurende de periode dat de jongere flexibel inlegt tot de volledige participatie op naam kan worden gezet.

Tussenoplossing: voorfinanciering door de coöperatie zelf.

Voorfinanciering door andere participanten, als communicerende vaten, is juridisch afgewezen.

Gewenste oplossing: Een provinciaal fonds dat voorfinanciering mogelijk maakt.

Wens: Eerdere uitstap

Model coöperatie: Terug-geef-recht opnemen in de overeenkomst voor de jongerenparticipatie; een juridische mogelijkheid als de jongeren, bijvoorbeeld na 5 jaar, wil uitstappen en de coöperatie de participatie overneemt. De kans bestaat dat er dan nog geen baten zijn uitgekeerd, daarom kan een vergoeding in de overeenkomst worden opgenomen (naar voren halen van baten). Dit is een juridisch ander aanbod met aparte voorwaarden.

Aandachtspunten: Overname jongerenparticipatie: dit kan de partij zijn die de participatie heeft voorgefinancierd, bijvoorbeeld de coöperatie zelf of een provinciaal fonds. Een dergelijk fonds biedt mogelijkheden voor opschaling.

Naar voren halen baten: ook hiervoor geldt dat deze baten worden voorgefinancierd, bijvoorbeeld door de coöperatie of vanuit een provinciaal fonds. Het bedrag komt zodra de participatie gaat renderen alsnog bij deze voorschietter terug.

Wens: Persoonlijk beheer

Model coöperatie: Een app die tegemoet komt aan de flexibiliteit die jongeren vragen en de administratieve last voor coöperaties beperkt.

Aandachtspunten: Tussenoplossing: tijdelijk een werkzame oplossing bouwen, bijvoorbeeld een koppeling tussen een webpagina en een apart administratiesysteem. Gewenste eindoplossing: op landelijk niveau financiering en ontwikkeling van een app door vakkundige appontwikkelaars, door middel van een lobby op het juiste niveau bij

potentiële financiers.

Wens: Kosteloos lidmaatschap

Model coöperatie: Differentiatie in lidmaatschap aanbieden voor verschillende doelgroepen.

Aandachtspunten: Onbekendheid met coöperatie: de financiële participatie is mogelijk de eerste introductie van de jongere met een coöperatie. Het rendement op een lage instap, is vele malen kleiner dan op een reguliere participatie. Om een jongere aan boord te krijgen, kan de coöperatie kosteloos lidmaatschap aanbieden. Juridisch/administratief: mogelijk is hiervoor een statutenwijziging nodig met een besluit van de ALV.

6. Pilot – geen uitrol

De omvang van de pilot betrof 10 participaties. Op een eerste aankondiging van deze pilot in de nieuwsbrief van EWEC hebben zich 2 mogelijk geïnteresseerde jongeren aangemeld. Dit laat zien dat de interesse er is bij jongeren.

Het is echter niet gekomen tot een daadwerkelijke uitrol van de pilot en daarmee stresstest van het juridische model. Dit kwam door verschillende redenen. Het juridisch traject in de pilot verliep moeizaam en was daardoor een tijdrovend en kostbaar proces. In dit proces zijn diverse deelvragen onderzocht en hobbels genomen en overwonnen. Hoewel de provincie Utrecht extra financiële ruimte beschikbaar heeft gesteld voor deze opdracht, was dit onvoldoende om de pilot in de praktijk te kunnen brengen. Maar uiteindelijk bleek dat het uitgeven van een *nieuwe* jongerenparticipatie met als basis een *bestaande* participatie die een jaar eerder was uitgegeven (en gereserveerd voor deze pilot) ingewikkeld. De waarde van de participatie is niet meer gelijk aan het moment van uitgifte, de informatiebrochure is daardoor verouderd en in het communicatie- en administratieve proces geeft dit dubbel werk. Idealiter wordt de jongerenparticipatie *gelijktijdig* met de reguliere participatie uitgegeven, zodat het juridische, administratieve en communicatieve proces tegelijkertijd verlopen. En dat de verplichte informatiebrochure voor beide participaties kan dienen en actueel is.

Uiteindelijk heeft het bestuur van EWEC het besluit genomen om de pilot stop te zetten en de behaalde resultaten goed af te ronden. De bestuurlijke wens om jongeren te willen betrekken en een passend aanbod te kunnen doen, is onveranderd. En dankzij dit onderzoek staat EWEC klaar om de jongerenparticipatie uit te geven bij een nieuw participatieproject!

Geleerde lessen

- **Jongeren willen!** – Jongeren tonen veel interesse en een grote bereidheid om op verschillende manieren betrokken te zijn.
- **Het kan!** – De mogelijkheid voor een jongerenparticipatie die flexibiliteit biedt en een kortere looptijd is juridisch haalbaar.
- **Juridische uitdagingen en oplossingen** – Een garantstelling met reguliere participaties is niet mogelijk, maar een model met coupures en een teruggeefrecht met vergoeding bij vroegtijdige uitstap biedt een haalbare oplossing.
- **Uitdagingen van het teruggeefrecht** –
 - **Juridisch:** Projecten renderen vaak pas later, terwijl er bij een vroege uitstap toch een vergoeding moet worden geboden.
 - **Communicatief:** Hoe deze vergoeding bij een vroegtijdige uitstap genoemd kan worden, moet nader worden onderzocht. Er moet te allen tijde worden voldaan aan de Wet financieel toezicht.
 - **Financieel:** De coöperatie moet vroegtijdig uitstappen kunnen financieren, inclusief het terugkopen en vooruitbetaalde baten.
- **Overweging: alleen coupures?** – Het weglaten van het teruggeefrecht zou eenvoudiger zijn, maar dit kan voor jongeren een dealbreaker zijn. Dit vermoeden is bekrachtigd met de eerste feedback die we hierover van jongeren ontvingen.
- **Flexibiliteit en toegankelijkheid** – Een laag instapbedrag, korte looptijden en duidelijke voorwaarden maken deelname aantrekkelijk.
- **Heldere communicatie** – transparante en toegankelijke communicatie zonder ingewikkeld jargon vergroot de betrokkenheid.

Doorkijkje naar regionaal groeimodel

Hieronder gaan we in op twee aspecten die in deze pilot naar voren kwamen en waar, om regionale of zelfs landelijke opschaling mogelijk te maken, nog een vervolgschlag op nodig is. We zien hiervoor diverse mogelijkheden.

1. Ontwikkelen van een app

Jongeren willen hun participatie liefst persoonlijk beheren en op een laagdrempelige manier flexibel kunnen inleggen. Een app spreekt aan en biedt deze mogelijkheden. Tegelijkertijd kan een professioneel ontwikkelde app ook de administratieve last voor coöperaties verminderen, door middel van een koppeling met de (financiële) administratie.

Tussenoplossing: tijdelijk een werkzame oplossing bouwen, bijvoorbeeld een webpagina met persoonlijke login voor de jongeren, al dan niet in combinatie met een maandelijks betaalverzoek via whatsapp. De webpagina is gekoppeld aan een apart administratiesysteem.

Gewenste eindoplossing: op landelijk niveau financiering en ontwikkeling van een app door vakkundige appontwikkelaars.

2. Fonds t.b.v. voorfinanciering jongerenparticipaties

De jongerenparticipatie moet in zijn geheel worden voorgefinancierd gedurende de periode dat de jongere flexibel inlegt tot de volledige participatie op naam kan worden gezet. Daarnaast ontstaat op het moment dat het teruggeefrecht (collectief) wordt ingeroepen, de noodzaak tot (voor)financiering van het terugkopen van de participatie en de gegarandeerde vergoeding (naar voren gehaalde baten). Voorfinanciering door andere participanten, als communicerende vaten, is juridisch afgewezen.

Tussenoplossing: op kleine schaal is mogelijk voorfinanciering door de coöperatie realiseerbaar.

Gewenste oplossing: Een regionaal of landelijk fonds (mogelijk een provinciaal fonds?) dat voorfinanciering mogelijk maakt.

Dankwoord

We bouwen graag samen met u verder aan coöperatieve inclusieve participatiemodellen die de energietransitie verder verrijken door deze toegankelijker en inclusiever te maken voor doelgroepen die tot nu toe onvoldoende bereikt worden en deelnemen. Dit draagt ook bij aan een breder draagvlak en een grotere beweging naar een duurzame toekomst.

We hebben tijdens onze pilot en bij onze onderzoeken hulp gehad van velen. Zonder hun vrijwillige inspanningen waren deze resultaten niet tot stand gebracht. We willen hier graag de ruimte pakken om hen allen bedanken. We danken: Suzanne, Ischa, Renske, Noor, Robert, Arrianne en Krista voor de interviews die zij gaven, Eno Middelham van Stichting Binding voor het werven van 8 jongeren voor ons groepsgesprek met 12-18 jarigen en deze jongeren zelf. We danken verschillende andere jongeren voor het doorzetten van onze enquête binnen hun netwerk, Abel, Inge, Pieter, Vueke, en Ismail en, Abel, Inge en Pieter, en aanvullend Douwe, voor de verdieping die met elkaar hebben kunnen aanbrengen aan de inclusiviteitsmodellen, zodat ze meer recht zouden doen aan hetgeen wat voor jongeren interessant zou zijn, Pieter en Inge voor het zijn van onze denktank, het bestuur van EWEC voor het kritisch meedenken, het stellen van de juiste nuttige verder brengende vragen en vooral ook de ruimte om iets wat buiten de lijntjes te mogen kleuren, het geeft wat ons betreft aan hoe belangrijk we inclusiviteit als organisatie vinden, de Provincie Utrecht voor het mogelijk maken van de experimenteer ruimte die we hebben mogen benutten voor het ontwerpen én toetsen van een inclusief participatiemodel voor jongeren, en waarvan we de resultaten graag delen met onze regionale collega-coöperaties. En we danken jou als lezer. Hopelijk heb je er wat uitgehaald, en mogelijk brengt het je nieuwe verse ideeën, kun je voortbouwen op de onze, of heb je verbetervoorstellen voor onze pilot. Heb je vragen of ideeën? We horen ze graag, om vanuit hier samen verder te bouwen.

Het onderzoeksteam,
Abel Machielse, Dorien Bartels en Martine van der Woude

De volgende deelresultaten zijn op te vragen:

1. Enquêteresultaten: onder 18-30 jarigen over participeren en bereik
2. Verdiepend gesprek: onder 18-30 jarigen naar 4 inclusiviteitsconcepten op maat
3. Groepsgesprek: onder 12-18 jarigen naar één inclusiviteitsconcept op maat
4. Interviews: onder 30-45 jarigen over participeren, bereik, en bekendheid met energiecoöperaties.
5. Concept overeenkomst jongerenparticipatie Zonnepark Wijkerbroek inclusief voorwaarden voor coupures (bij voorbeeldgebruik is deskundige juridische beoordeling van de geschiktheid van deze conceptovereenkomst voor de beoogde situatie nodig)